

Jméno:

Adresa školy:

Národní institut dětí a mládeže MŠMT, Sámova 3, 101 00 Praha 10

Olympiáda v českém jazyce

37. ročník – 2010/2011

Školní kolo – gramatická část

II. kategorie

Počet bodů:

1. *Pár kapek utrejchu jsem požil
a zítra zas si pro změnu
v případě, že bych ještě ožil,
* * * * **

Jiří Suchý: *Léta dozrávání*

- i) *kulí hlavu proženu*
- ii) *hlavu kulí proženu*
- iii) *hlavou kulí proženu*

- a) Která z nabízených variant by mohla stát na místě posledního verše, aby sloka písne dávala smysl a poslední verš byl zároveň gramaticky v pořádku? Je-li více možností, uveďte všechny.

- b) V každé ze zadaných variant určete větné členy vyjádřené slovy *hlava* a *kule*.

2. Přiřaďte k sobě vždy jedno přídavné a jedno podstatné jméno tak, aby vznikla známá ustálená spojení. Všechna slova použijte právě jednou.

<i>oslí</i>	<i>hnízda</i>
<i>koňský</i>	<i>šije</i>
<i>orlí</i>	<i>perspektiva</i>
<i>kohoutí</i>	<i>lůj</i>
<i>ostřížší</i>	<i>brada</i>
<i>vosí</i>	<i>můstek</i>
<i>psí</i>	<i>nos</i>
<i>kozí</i>	<i>oko</i>
<i>kočičí</i>	<i>zápasy</i>
<i>býčí</i>	<i>zrak</i>
<i>vraní</i>	<i>dávka</i>
<i>jelení</i>	<i>hřbet</i>
<i>ptačí</i>	<i>oči</i>

3. **Tisíce občanů donutily úřady opustit svá sídla.**

a) Vysvětlete, proč je uvedená věta dvojznačná.

b) Odstraňte dvojznačnost dvěma způsoby a splňte přitom následující podmínky: utvořte věty jednoduché; neužívejte v nich trpný rod; tučně vytištěná pojmenování účastníků děje neměňte.

4. Vysvětlete významový rozdíl mezi následujícími dvěma souvětími:

a) *S touto domněnkou souhlasí **výhradně** ti, kteří vystudovali astronomii.*

b) *S touto domněnkou souhlasí **bezvýhradně** ti, kteří vystudovali astronomii.*

5. Přídavná jména mohou vyjadřovat různé vztahy.

a) Najděte ke každému z uvedených popisů významu podstatné jméno, které utvoří se zadaným přídavným jménem smysluplné slovní spojení.

Vzor: *městský* – spravující město – *úřad*

polní: rostoucí/pěstovaný na poli _____

probíhající, konající se na poli _____

umístěný v okolí pole _____

užívaný vojskem _____

působící ve vojsku _____

vodní: obsažený nebo vznikající ve vodě _____

žijící, rostoucí ve vodě _____

obsahující vodu _____

probíhající, konající se na/ve vodě _____

poháněný vodou _____

zahradní: rostoucí/pěstovaný na zahradě _____
pracující se zahradami _____
tvořící součást zahrady _____
určený k užívání na zahradě _____
zahrnující venkovní prostor,
který v něčem připomíná zahradu _____

b) Pro každé z uvedených přídavných jmen utvořte jedno další spojení s podstatným jménem tak, aby mělo podstatné jméno jiný významový vztah k přídavnému jménu, než jaké jsou popsány ve vyjádřeních v bodě a). Příslušné významové vztahy definujte podobně, jako jsou charakterizovány v bodě a).

Vzor: *městský – park* – ležící ve městě, nacházející se ve městě

polní

vodní

zahradní

6. Souvětí *Kdy jsi říkala, že přijedeš?* je dvojznačné. Vysvětlete, co může znamenat.

Národní institut dětí a mládeže MŠMT, Sámova 3, 101 00 Praha 10

Olympiáda v českém jazyce

37. ročník – 2010/2011

Školní kolo – slohový úkol

II. kategorie

Slohový úkol

Moderní Popelka

Zpracujte zadané téma tak, aby se příběh pohádkové hrdinky odehrával v 21. století.
Doporučená délka 25–30 řádek.

Školní kolo OČJ 2010/2011 – 37. ročník – II. kategorie – řešení:

1. a) všechny varianty (i; ii; iii) jsou možné;
b) i; ii: *kulí* – příslovečné určení prostředku (uznávejte i příslovečné určení způsobu);
hlavu – předmět
iii: *kuli* – předmět; *hlavou* – příslovečné určení místa

Bodování: a) za správnou odpověď – 2 body;
za označení dvou variant jako správných – 1 bod;
b) za správné určení všech větných členů – 2 body;
za každou chybu odečtete 1 bod (záporné body se nedávají).

Celkem tedy maximálně 4 body.

2. *oslí můstek, koňská dávka, orlí nos, kohoutí zápasy, ostrříží zrak, vosí hnízda, psí oči, kozí brada, kočičí hřbet, býčí šíje, vrání oko, jelení lůj, ptáčí perspektiva*

Poznámka: Řešení *orlí zrak* a *býčí zápasy* uznajte jako správná, ale pak odečtete body za nesprávné nebo chybějící přiřazení přídavných jmen *ostrříží* a *kohoutí*.

Bodování: za 12 a 13 správně utvořených spojení – 3 body;
za 10 a 11 správně utvořených spojení – 2 body;
za 8 a 9 správně utvořených spojení – 1 bod.

3. a) Příklad řešení: Uvedená věta je dvojnásobná, protože slova *tisíce* a *úřady* mohou být jak podmětem, tak předmětem ve 4. pádě. (Není tedy jasné, zda občané donutili úředníky, nebo úředníci donutili občany k opuštění jejich sídel.)

b) Příklad řešení:

Tisíce občanů musely kvůli úřadům / na nátlak úřadů opustit svá sídla.

Úřady musely kvůli tisícům občanů / na nátlak tisíců občanů opustit svá sídla.

Bodování: a) za výstižné vysvětlení – 2 body;
při drobných nedostacích – 1 bod;
b) za dvě vhodné úpravy (při vystižení obou významů původní věty) – 2 body;
za jednu vhodnou úpravu – 1 bod.

Celkem tedy maximálně 4 body.

4. Příklad řešení: V případě a) s domněnkou souhlasí jenom ti, kteří vystudovali astronomii, ostatní s ní nesouhlasí, zatímco v případě b) s domněnkou bez výhrad (zcela) souhlasí ti, kteří vystudovali astronomii; zda k ní ostatní mají, nebo nemají výhrady, není výslovně řečeno.

Uznávejte i odpovědi obsahující tvrzení, že v případě b) ostatní s domněnkou pravděpodobně nesouhlasí.

Bodování: za výstižné vysvětlení významu obou vět – 2 body;
za výstižné vysvětlení významu jedné věty – 1 bod.

5. Příklad řešení:

a) *polní* – *plodina, práce, cesta, lopatka/kuchyně, maršál/kurát*
vodní – *kámen, živočich/rostlina, lázeň/nádrž, pólo/lyžování/sporty/závody,*
mlýn/elektrárna

zahradní – *rostlina, architekt, zed'/pěšina, nábytek/gril, restaurace*

Uznávejte i jiná vhodná řešení.

b) *hraboš/zajíc/koroptev polní* – žijící na poli (užíváno v biologickém názvosloví)
vodní zdroj/zřídlo/pramen – poskytující, produkuje vodu; *vodní hladina* – tvořená vodou; *vodní čerpadlo* – sloužící k práci s vodou

zahradní slavnost – pořádaná, probíhající na zahradě; *hlemýžď zahradní* – žijící na zahradě

Uznávejte i jiná vhodná řešení.

Bodování:

- a) za přiřazení vhodných podstatných jmen ke 14 nebo 15 definicím – 4 body;
za přiřazení vhodných podstatných jmen ke 12 nebo 13 definicím – 3 body;
za přiřazení vhodných podstatných jmen k 10 nebo 11 definicím – 2 body;
za přiřazení vhodných podstatných jmen ke 8 nebo 9 definicím – 1 bod;
- b) za vhodné podstatné jméno ke 3 přídavným jménům a výstižná vysvětlení – 3 body;
za vhodné podstatné jméno ke 2 přídavným jménům a výstižná vysvětlení – 2 body;
za vhodné podstatné jméno k 1 přídavnému jménu a výstižné vysvětlení – 1 bod;

Celkem tedy maximálně 7 bodů.

6. Příklady řešení: Tazatel buď zjišťuje, kdy (mu) dotyčná oznámila svůj příjezd, nebo se ptá, kdy dotyčná podle svých slov přijede. / V jednom případě jde o čas **sdělení** informace o příjezdu, ve druhém případě o čas **příjezdu**.

Bodování: za výstižné vysvětlení – 2 body; při drobných nedostacích – 1 bod.

7. Slohový úkol: Hodnoťte dodržení tématu, plynulost a návaznost textu, vhodný výběr lexikálních prostředků i větnou stavbu. Přihlížejte i k tvaroslovné a pravopisné správnosti.

Bodování: 0–10 bodů. Využijte celého bodového rozpětí.